

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v **dedičskej veci po poručiteľke Ž. D.**, rodenej H., naposledy bytom B., zomrelej X., o **prejednanie dodatočne objaveného dedičstva**, ktorá dedičská vec sa viedla na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 13 D 435/2005, o dovolaní 1/ J. K., bývajúcej v K., 2/ R. T., bývajúceho v B., 3/ E. K., bývajúcej v B., 4/ Š. T., bývajúceho v K., všetci zastúpení JUDr. J. K., advokátom v K., proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 28. februára 2011, sp. zn. 9 CoD 100/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 28. februára 2011 sp. zn. 9 CoD 100/2009 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice - okolie uznesením z 20. septembra 2005 č.k. 13 D 435/2005-31 zastavil konanie o novoobjavenom majetku po Ž. D. z dôvodu, že nehnuteľnosti, o prejednanie ktorých bolo žiadané, boli už predmetom pôvodného dedičského konania vedeného na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. D 719/94 a teda ide o vec rozsúdenú. Zároveň priznal notárovi, ako poverenému súdному komisárovi odmenu a náhradu hotových výdavkov vo výške 500,-- Sk (16,60 Eur). Opravným uznesením z 29. septembra 2009 opravil poučenie vo svojom uznesení z 20. septembra 2009 tak, že odvolanie proti uzneseniu je prípustné.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie dedičov 1/ až 4/ uznesením z 28. februára 2011, sp. zn. 9 CoD 100/2009 uznesenie okresného súdu s poukazom na ustanovenie § 219 O.s.p. potvrdil. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že parcely y a y v k.ú. y boli už predmetom konania o dedičstve (a to bez ohľadu na to, v akej výmere), dedičia sa na vyporiadaní týchto parciel dohodli a teda nejde o novoobjavený majetok v zmysle § 175x O.s.p., ale o majetok, o ktorom už bolo rozhodnuté.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podali dovolanie dedičia 1/ až 4/, ktorého prípustnosť odvodzovali z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., teda, že postupom odvolacieho súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom. Uviedli, že pre nesprávny právny názor súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu ohľadne podstatnej skutočnosti dôležitej pre posúdenie veci, boli vylúčení z realizácie svojich procesných práv a tiež tým, že odvolací súd im nedoručil vyjadrenie dedičky H. O., pričom týmto postupom im znemožnil realizovať ich právo vyjadriť sa k tvrdeniam ostatných účastníkov konania, vyjadrovať sa k podstatným skutočnostiam a právo navrhnúť dôkazy na podporu svojich tvrdení. Navrhli uznesenie odvolacieho súdu a tiež súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolacích (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorí sú zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p., dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Pokiaľ dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vydanému v tejto procesnej forme, je tento opravný prostriedok prípustný, ak smeruje proti zmeňujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.) alebo uzneseniu, ktorým odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev [§ 109 ods. 1 písm. c/] na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ O.s.p.) alebo potvrdzujúcemu uzneseniu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 239 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), alebo ak ním bolo potvrdené buď uznesenie súdu prvého stupňa o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia (§ 239 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) alebo uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo jeho vyhlásenie za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Pretože dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nevykazuje niektorý zo znakov vyššie uvedených uznesení, je zrejmé, že ide o prípad, v ktorom Občiansky súdny poriadok dovolanie podľa § 239 ods. 1 a 2 nepripúšťa.

S prihliadnutím na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O.s.p.) skúmať vždy, či dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou zo závažných procesných väd vedúcich k vydaniu tzv. zmätočného rozhodnutia, ktoré zistenie by viedlo k záveru, že dovolanie je prípustné bez ohľadu na procesnú formu rozhodnutia odvolacieho súdu a spôsob jeho rozhodnutia, neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

Z vymenovaných procesných väd je v dovolaní výslovne namietaná vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., t.j., že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť pred ním konať.

Podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Dovolatelia namietali, že k odňatiu možnosti konať pred súdom došlo tým, že im nebolo doručené vyjadrenie H. O. k ich odvolaniu proti uzneseniu súdu prvého stupňa.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva

na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Podľa § 1 O.s.p., Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

V zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv.

Z obsahu spisu vyplýva, že k odvolaniu podanému dedičmi 1/ až 4/ proti uzneseniu súdu prvého stupňa podala dedička H. O. písomné vyjadrenie z 5. decembra 2009 (č.l. 59 až 60), ktoré bolo súdu prvého stupňa doručené 7. decembra 2009 vo dvoch vyhotoveniach, pričom zo spisu vyplýva, že toto nebolo doručené ďalším dedičom (ich právnomu zástupcovi), pretože sa obe nachádzajú v spise.

Právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvára stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasť práva na spravodlivý proces. Keďže v danej veci vyjadrenie dedičky H. O. k odvolaniu, obsahujúce podrobný rozbor skutočností majúcich význam pre rozhodnutie danej veci, nebolo doručené ostatným účastníkom konania, treba konštatovať, že v tejto súvislosti nebolo možné odvolacie konanie považovať za spravodlivé.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje aj na rozhodnutie ESĽP z 27. apríla 2010 v prípade Hudáková proti Slovenskej republike, v ktorom bolo poukázané na to, že princíp rovnosti zbraní, ako jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania, vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť za podmienok, ktoré ju nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície vis – á - vis proti jej protistrane (pozri, napr. Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, 18. februára 1997, ods. 23, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-I).

Okrem tejto požiadavky koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť nielen predložiť všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa k nim (por. Nideröst-Huber, citované vyššie, ods. 24). Právo na spravodlivé súdne konanie však nie je absolútne a jeho rozsah sa môže meniť v závislosti od špecifických okolností predmetného prípadu (por. Asnar proti Francúzsku (č. 2), č. 12316/04, ods. 26, 18. október 2007, a Vokoun proti Českej republike, č. 20728/05, ods. 26, 3. júl 2008).

Dovolací súd poukazuje aj na to, že význam požiadavky, aby bolo vyjadrenie k odvolaniu zaslané všetkým účastníkom konania, spočíva v potrebe zabezpečenia, aby procesné strany mali vieru vo výkon spravodlivosti a aby im nebola odopretá možnosť vyjadriť sa ku skutočnostiam, ktoré by mohli ovplyvniť rozsudok súdu. Bolo povinnosťou odvolacieho súdu, aby pred svojím rozhodnutím o odvolaní, o ktorom rozhodoval bez nariadenia pojednávania v zmysle § 214 ods. 2 O.s.p., poskytol odvolateľom možnosť vyjadriť sa k písomnému podaniu ďalšej dedičky (vyjadreniu k odvolaniu).

Preto dovolací súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu základného práva dovolateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (viď aj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 335/06), v dôsledku čoho bola dovolateľom odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Procesná vada podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. zakladá prípustnosť dovolania a je zároveň tiež dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 3 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. júna 2012

JUDr. Eva S a k á l o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová